

CERCETAREA COMPORTAMENTULUI SIMULAT DIN PERSPECTIVĂ PSIHOLAGICĂ

Veronica BOLDURAT, masterandă

CZU: 159.9.07:179.8

Orice minciună este doar o încercare a unei persoane de a supraviețui, atunci când nu se poate apăra altfel într-un context social. Minciuna este un fenomen care se află peste tot în societatea umană. Fiecare dintre noi, cel puțin o dată în viața SA, se întreabă: Interlocutorul mă minte sau spune adevărul? sau Minți ca să pot fi crezut? Răspunzând la a doua întrebare, puteți veni cu un întreg set de trucuri, soluții. Răspunsul la prima întrebare este mult mai dificil.

Conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, minciuna este o denaturare intenționată a adevărului având de obicei ca scop înșelarea cuiva; un neadevăr [1, p.43].

În sfera psihologiei, cercetarea minciunii este privită ca opusul adevărului [3, p.24].

În general, problema descoperirii adevărului a fost mereu actuală de-a lungul dezvoltării omenirii. În socializarea sa zilnică, omul se ciocnește de minciună, aceasta fiind fapt real și natural. Atât timp cât omul este cel care transmite sau primește o informație el are potențialul de a induce în eroare sau a fi indus în eroare. Minciuna ca fenomen al comunicării poate fi întâlnită la orice pătură socială, indiferent de statut, rasă, sex, religie etc.

Minciuna reprezintă un fenomen psihologic foarte complex care include în sine un amalgam de aparențe emoționale, cognitive și afective la persoane. În conformitate cu *Dicționarul limbii române*, minciuna are următoarea definiție: „afirmație care falsifică, denaturează deliberat adevărul având ca scop înșelarea cuiva, neadevăr” [2].

Identificarea procesului minciunii a fost și este actuală, însă cercetarea și diagnosticarea acestuia sunt în continuă analiză și ținut sub obiectivul specialiștilor.

De exemplu, în China Antică, minciuna era demonstrată și cercetată printr-un experiment banal, persoana presupusă vinovată era obligată să țină în gură orez crud în timp ce era interogată pe cauza

infracțională. Dacă orezul rămânea uscat la finalizarea interogatorului, vinovatul era achitat, deoarece se considera că atunci când o persoană minte, se elimină salivă din abundență.

În Africa, în unele triburi de vrăjitori, bănuitul era atent mirosit de mai marii tribului, vinovăția fiind demonstrată în funcție de mirosul pe care îl emană acesta [5, p.73].

Totuși, care este cauza pentru care survine necesitatea de a minți? Probabil, minciuna poate fi adesea explicată ca un factor de apărare de a fi pedepsit (de cele mai multe ori, cauza principală, fie minciuna unui copil și frica de pedeapsa părinților, fie minciuna unui matur – frica de a fi pedepsit de lege), de a se proteja pe sine sau altă persoană, sau când aceasta devine deja un obicei.

Nu putem vorbi despre minciună, fără a menționa comportamentul simulat.

Comportamentul simulat este o încercare de a ascunde sau falsifica sensul unei realități. Persoana în cauză dă răspunsuri neconforme cu realitatea, exteriorizează sau maschează o expresie incongruentă cu aprecierea, atitudinea sau cu sentimentul, sau autentic [6, p.32].

Comportamentul simulat este intenționat. Sub masca unor conduite conformiste, inventând mereu tactici derutante, simulatorul se complace într-un fals relațional, structurându-și un spațiu simulat pentru a manipula. Simularea este întotdeauna motivată, determinată de dorințe, interese și realizarea facilă a scopului.

Biodetecția împreună cu perspectiva psihologică elaborează metodologia de condiționare operantă a reacțiilor în scopul obținerii informațiilor necesare.

În săvârșirea unei fapte penale (furt, tâlhărie, delapidare, omor etc.), subiectul (infractorul) participă cu întreaga sa ființă, mobilizându-și pentru reușita infracțională întregul său potențial volitiv și cognitiv-afectiv [8, p.56].

Tehnicile poligraf, abordând în mod indirect planul conștiinței subiectului, caută să evidențieze dacă acesta redă cu fidelitate și în mod sincer „ceea ce știe, adică elementele de conținut ale „realității subiective” pe care o poartă în planul conștiinței sale, elemente de timp și de loc legate de faptă, de modul de operare și de împrejurările care au declanșat comportamentul infracțional [5, p.78].

Disimularea adevărului făcută în mod conștient necesită un efort voluntar, care declanșează stări emoționale ușor decelabile în parametrii psihofiziologici. Dacă negarea adevărului este posibilă în planul verbal al dialogului (în cursul anchetei libertatea de conștiință nefiind limitată în niciun fel), acest lucru nu este posibil în planul reacțiilor neurovegetative, unde conflictul capătă proporții, instanța corticală conducând, prin structurile subordonate, centrul sistemului vegetativ către dezechilibrări și reechilibrări succesive cu caracter adaptativ situației de pericol în care se află individul [8, p.78].

Plecând de la aceste date științifice fundamentate, tehnica poligraf nu face altceva decât să depisteze emoția în mod indirect prin depistarea reacțiilor activatorii generale, care implică mecanisme fiziologice atât centrale, cât și periferice.

De rând cu cele menționate, cercetarea realizată completează studiile internaționale și naționale referitoare la particularitățile comportamentului simulat și testarea poligraf, precum și deschiderea unor noi orizonturi de cercetare a domeniului dat în Republica Moldova, urmată de înaintarea unor concluzii și propuneri care vor eficientiza aplicarea poligrafului în scopul stabilirii acestuia ca mijloc de probă separat în instanță.

Dacă este să menționăm, semnificația teoretică a cercetării constă în fundamentarea psihologică a comportamentului simulat, susținută de:

- definirea conceptului de „comportament simulat”;
- modificarea percepției organelor judiciare și a populației cu privire la testarea poligraf;
- identificarea modalităților eficiente de includere a testării poligraf ca probă concludentă și individuală în Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a cercetării este certificată de posibilitatea aplicării rezultatelor în practica psihologică și judiciară privind eficientizarea procesului de testare poligraf, prin crearea condițiilor adecvate și luarea în considerare a factorilor interni și externi ce determină, în mare parte, calitatea și veridicitatea rezultatelor testării.

Referințe:

1. GABOR, D.O. *Cercetări teoretice și experimentale privind soluții optime în sistemul de probațiune prin poligraf*: Teză de doctor. Universitatea

- “Transilvania” din Brașov, 2014. Disponibil: <https://ru.scribd.com/doc/312887988/Gabor>
2. ARON, I. *Biodetecția judiciară și tehnica poligraf*. Craiova: Sitech, 2014. ISBN 978-606-11-4121-0.
  3. BOGDAN, T., SÂNTEA, I. *Psihologie judiciară*. București: Themis Cart, 2010. ISBN: 9789731708911.
  4. BUTOI-BADEA, T. *Tratat universitar de psihologie universitară*. București: Pro Universitaria, 2019. ISBN: 9786062610562.
  5. BUȘ, I. *Psihodetecția comportamentului simulat*. Cluj-Napoca: Ingram, 2000.
  6. MEIJER EWOUT, H., VERSCHUERE, Br. *The Polygraph and the Detection of Deception*. 2010, [citat 22 aprilie 2021].
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15228932.2010.481237>
  7. <https://juridicemoldova.md/7020/detectarea-stiintifica-a-conduitei-simulate-utilizarea-tehnicii-poligraf.html>, accesat la 22.04.2021
  8. <https://www.juridice.ro/476635/valoarea-probatorie-a-testarii-cu-aparatura-poligraf-in-dreptul-romanesc-si-in-alte-state-vulnerabilitatile-testarii.html>, accesat la 22.04.2021
  9. Legea nr.269 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf) din 12 decembrie 2008. Disponibil:
https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=23585&lang=ro

*Recomandat
Ana TARNOVSCHI, dr., lector univ.*